

Jan Willem Roosenbrand - 23 december 2012

Micha 5:1

Dia 1

Een kerstkoor van Palestijnse christenen uit Betlehem die zingen voor Christus die in hun stad geboren is.

Prachtig. Maar ze zingen voor een muur.

Dia 2

De muur die Israël bouwt, tussen Israël en de Palestijnse gebieden, 8 tot 9 meter hoog, om zichzelf te beschermen tegen terrorisme. Ja, of om Palestijnse stukken te annexeren, in elk geval om het Palestijnen onmogelijk te maken om voor hun werk of voor wat dan ook vrijuit naar Jeruzalem te reizen.

Dia 3

Betlehem ligt tegenwoordig bijna tegen Jeruzalem aan, Jeruzalem dat maar steeds verder uitdijt.

Je zit midden in een wespennest, als je aan Betlehem denkt vandaag. Palestijns gebied.

Ommuurd. Vijandschap. De stad waar het graf ligt van moeder Rachel, een bedevaartsplek voor Joden en christenen. De stad, het dorpje toen nog, waar Jezus werd geboren, een heilige plek voor christenen en moslims.

Je zit midden in een onontwarbare politieke discussie, een oeverloze strijd, waarvan de oorsprong ligt in lang vervlogen tijden, en de dagen van weleer.

En daar willen we niet aan denken, met kerst en tijdens de advent. We willen vrede.

Toch wel goed om die ellendige politieke situatie niet te vergeten vandaag.

Want als je Micha leest, dan zit je juist daar middenin. Micha leeft in een explosieve tijd. Ik heb met opzet 4:14 erbij laten lezen daarnet.

Dia 4

Die krijgsvrouw die daar wordt aangesproken is Jeruzalem. Haar muren worden belegerd. En de leider van Israël wordt met een staf in het gezicht geslagen.

Dat is de achtergrond van die ineens heel andere toon van Micha 5:1.

De achtergrond is Jeruzalem dat door de Assyriërs wordt belegerd. De koning wordt bespot. Stel je voor: Beatrix en Rutte samen kaalgeschoren op een podium, waar de massa rotte tomaten naar toe gooit. Zoiets.

Micha is een complexe profeet. Hij is een en al verontwaardiging over het grove onrecht in Israël. Hoe de grote jongens zich breed maken ten koste van de gewone man. Hij kondigt het oordeel van God aan over dit sociale onrecht.

Het oordeel begint al in het buurland. Het noordelijke 10-stammen Israël is al gedeporteerd door Assyrië, en hier het zuiden met Jeruzalem als hoofdstad denkt misschien hier aan te ontkomen. No way! Als je aan de armen komt, de kleintjes, dan kom je aan God. Micha kondigt de ondergang van Jeruzalem aan.

Het is donker en het wordt nog donkerder. Het is crisis en de crisis zal nog verder doorwerken.

Israël moet weer helemaal terug naar af.

Dia 5

Micha 3:12: Daarom, door jullie toedoen, zal de Sion als een akker worden omgeploegd, zal Jeruzalem een ruïne worden en de tempelberg een overwoekerde heuvel.

Dat moet je horen in dat contrast tussen Jeruzalem, al een paar honderd jaar de stad van David, de koningsstad, én Betlehem, een gat ergens ten zuiden van Jeruzalem, anderhalve man en een paardenkop, en een paar schapen, meer niet.

God kiest Betlehem voor een nieuwe start. Niet Jeruzalem dat zich tot de tanden bewapent tegen de agressieve vijand uit het Noorden, dat zich achter een hoge muur verschanst en ondertussen God niet aanroept om uitredding maar zich zelf denkt te kunnen redden.

Micha haalt er in naam van de God van Israël een streep door. Ga terug naar start, u ontvangt geen 200 euro.

Dia 6

Terug naar af.

Ctrl Alt Del. De boel is compleet vastgelopen. Resetten helemaal.

Een complete herstart.

Denk aan dat geslachtsregister van Jezus, dat we vorige week lazen in Matteüs. In veertien generaties van Abraham, het nulpunt, naar een hoogtepunt: David, met de stad van David, Jeroesjalaim. Maar dan na 14 generaties zijn we weer terug bij af: de Babylonische ballingschap, het volk gedeporteerd, Jeruzalem met de grond gelijk gemaakt, de koning afgezet.

En daarom Betlehem.

Daar was het begonnen, de oorsprong ligt in lang vervlogen tijden, en de dagen van weleer. Honderden jaren geleden werd daar een jongen geroepen, de kleinste van 8. Zijn vader had niet eens aan hem gedacht toen de profeet Samuel langs kwam en vroeg naar zijn zonen als mogelijke kandidaten die Saul zouden kunnen opvolgen. O ja, we hebben er ook nog eentje bij de schapen, het kleintje, David.

Daar verlangt de Here God naar terug als hij ziet hoe een puinhoop er geworden is, hoe ook het huis van David door de corruptie is aangetast en vergeten is dat een koning er is om te dienen, en niet om gediend te worden.

Uit jou, Betlehem, te klein om tot Juda's geslachten te behoren, zelfs in je eigen stamgebied word je over het hoofd gezien,

Uit jou komt iemand voort die weer voor mij over Israël zal heersen.

Een nieuwe heerser, hij wordt niet eens koning genoemd, om alle associaties met machtsmisbruik te voorkomen, hij is iemand die eindelijk vrede zal brengen, die voor mij, dat is voor God zal regeren over Israël en tot aan de einden der aarde.

Dia 7

Wat klinkt dat mooi, die dagen van weleer, die lang vervlogen tijden.

Dat klinkt als Aragorn, uit de ban van de ring.

Aragorn was een directe afstammeling van Isildur, de oudste zoon van Elendil, die daarom recht had op de troon van het koninkrijk Gondor en Arnor. Een man met oude papieren, wiens oorsprong ligt in lang vervlogen tijden, in de dagen van weleer.

Ook deze nieuwe heerser, beter deze nieuwe herder, heeft zijn plaats in een eeuwenlange geschiedenis, de geschiedenis van de trouw van God, en van zijn plan om zijn koninkrijk te vestigen hier op aarde zoals in de hemel.

Wij mensen vallen telkens zo tegen, telkens in het terug naar af, maar de trouw van God staat er garant voor dat het weer opnieuw begint.

De dagen van weleer. In de eerdere vertaling die we in de kerk gebruikten gaat het zelfs over hem wiens oorsprong is van ouds, van de dagen der eeuwigheid. Zo'n vertaling is mogelijk maar ligt niet voor de hand. Het zal wel zo vertaald zijn vanuit het geloof dat het hier gaat om de aankondiging van Christus, van eeuwigheid de eeuwige zoon van God. En zeker, het gaat over deze koning van oudsher, zoals blijkt wanneer Jezus op het toneel verschijnt.

Maar waarschijnlijk heeft Micha in eerste instantie niet meer bedoeld dan dat het gaat over iemand met een oude stamboom, die nog terug gaat op koning David zelve.

Hoe dan ook, midden in een tijd vol van bloed en oorlog en geweld, midden in die tijd wordt de verwachting opgeroepen van het oorspronkelijke plan van vrede van God, de jaloezie over Jerusalam en over alle aangrenzende gebieden.

Dia 8

700 jaar voor dat hij eindelijk komt, voor de vrouw die zwanger werd haar kind baarde, die haar kind dan Immanuël zal noemen, 700 jaar tot aan die tijd moeten ze nog wachten, maar nu al wordt zijn geboortekaartje geschreven.

En al die zeven eeuwen moet Israël het doen met deze woorden, die dan zelf steeds meer gaan klinken als woorden uit de dagen van weleer, uit lang vervolgen tijden. Op vergeelde boekrollen staat het geschreven en telkens nieuwe generaties leren de woorden uit hun hoofd. En ondertussen verandert het politiek decor onophoudelijk. De ballingschap. De terug keer maar veel minder spectaculair dan gehoopt. De Perzen als wereldrijk. De Grieken als veroveraars. De Romeinen met hun stalen gezag. En dat allemaal op de bodem van het beloofde land. En de profetie wordt steeds weer over geschreven, en gedeclameerd. Ja, in Betlehem zal het ooit opnieuw beginnen.

En Betlehem krijgt een speciale klank, hoe langer het duurt.

En als magiërs uit het verre oosten aankloppen bij de tempel in Jeruzalem op zoek naar de vorst van de bijzondere ster, komen ze in hun naïviteit terecht bij Herodus die dan namens de Romeinen in het zadel zit. Hij schrikt zich lam en laat informeren waar volgens oeroude papieren deze koning geboren zou worden, en dan kunnen de mannen van de heilige geschriften hen zomaar doorverwijzen van Jeruzalem naar Betlehem.

‘In Betlehem in Judea,’ zeiden ze tegen hem, ‘want zo staat het geschreven bij de profeet: “En jij, Betlehem in het land van Juda, bent zeker niet de minste onder de leiders van Juda, want uit jou komt een leider voort die mijn volk Israël zal hoeden.”’

Hoor je het? In de loop van de tijd is Betlehem bij Micha nog genoemd als te klein om mee te tellen, inmiddels is onder de druk van de verwachtingen in de loop van de eeuwen Betlehem gepromoveerd tot ‘Zeker niet de minste onder de leiders van Juda’.

Hoe dan ook, Herodes is op zijn hoede, en zet groot geweld in: de kindermoord in Betlehem. Moeders huilen bij het graf van Rachel, ontroostbaar in hun verdriet.

En wat voor heerser komt er dan tevoorschijn nadat hij eerst als asielzoeker in Egypte zijn toevlucht zocht, en terug keert naar het beloofde land? Wat voor koning presenteert zich

tegenover Herodes, tegenover de Romeinse legioenen, tegenover de overmacht van militair geweld?

Dia 9

Hij doorbreekt de cirkel van geweld tegen geweld.

In Amerika is na die afschuwelijke schietpartij in Newtown de wapenverkoop gestegen. De mogelijkheid van een nieuw verbod op semi-automatische geweren heeft in de dagen na de schietpartij in Newtown gezorgd voor een stijgende verkoop van aanvalswapens in de Verenigde Staten.

Ja, je kunt afgeven op Amerikanen, maar dit is onze oermenselijke reflex. Wie geslagen wordt gaat terugslaan.

Wie bedreigd wordt, dreigt harder.

Dia 10

Maar Micha en de oude profeet Jesaja vallen elkaar bij: De tijd komt dat zij hun zwaarden zullen omsmeden tot ploegijzers en hun speren tot snoeimessen.

Als Jezus op het toneel verschijnt, blijkt de man die uit Bethlehem komt niet alleen toevallig uit dat en dat dorp daar ten zuiden van Jeruzalem te komen, maar het typeert hem ook: hij wil zelf ook iemand zijn die te klein is om mee te tellen. Hij laat over zichzelf heen lopen. Hij wordt gevangen genomen door de opvolger van deze Herodes, Pilatus en hij laat zich heen en weer schuiven tussen Pilatus, en weer een andere Herodes.

Maar Hij brengt vrede. Allereerst al door zelf geen oorlog te voeren ook niet als er oorlog tegen hem gevoerd wordt.

Hij leert ons de andere wang toe te keren als we een klap in ons gezicht krijgen.

Dia 11

En daarmee is de cirkel rond.

Want juist daardoor, doordat hij zich laat kruisigen, en nog steeds als de gekruisigde bekend wil staan, en nog steeds niet terug slaat al is hij uit de dood ook opgestaan, juist daardoor blijft het donker voorlopig. Juist daardoor krijgen grote bekken nog alle kansen. En tot de tanden bewapende machten maken nog steeds de dienst uit.

Maar in dat donker, groeit er ook hoop. In het donker worden er kerstliederen gezongen, met de rug tegen de muur.

En we zingen van hoop uit lang vervlogen tijden, uit de dagen van weleer.

Kerst is nooit romantisch geweest.

Het is altijd vanaf Micha 5 kerst in oorlogstijd, te midden van de dreiging, het is altijd het zachte antwoord van God in een harde wereld. Het gaat altijd tegen de vanzelfsprekendheid van oog om oog en tand om tand in.

Vind je het moeilijk om in kerst en vrede te geloven in de wereld van vandaag?

In tijden van een crisis en van al te noodzakelijke voedselbanken?

Als je een minderheid bent als christen op je werk en in ons land of in je gezin?

Als je beelden ziet uit Syrië en Oost Congo en Irak?

Misschien helpt het je als Micha 5 leert lezen in het verband.

Het is altijd de bedoeling dat we de woorden van oude profeten koesteren, woorden uit lang vervlogen tijde, uit de dagen van weleer, en geduld opbrengen tot de dag komt dat hij vrede brengt aan de volken.

Onze vrede ligt in de belofte van de oude profeet, onze vrede ligt in een kwetsbaar kind. Onze vrede ligt in de gekruisigde.

In Jezus' naam, amen.